

A' JÓ
GAZDA-ASZSZONY,
AVAGY
OLLY HASZNOS
KÖNYVETSKE,
mellyben

az Aszszonyoknak házaikban, és házik körül, némelly hasznos és meg-kivántatandó dolgok meg-irattattak; és mellyet német nyelvből mind a' mostan élő, 's mind az ezután következendő Aszszonyoknak, és Leány-Aszszonyoknak-is hasznokra fordított és közönségessé tett.

VERES MIHALY.

PESTEN,
FÜSKÖTI LANDERER MIHALY
költségével és bötüivel.

1796.

Qui probat esse homines, Vestro, nil addit, honori;
Qui negat esse homines, innuit esse Deas. M. V.

az az:

Hogy ember az *Afzszony*, a' ki azt próbálja;
Semmivel betsesbnek azzal nem találja;
A' ki pedig arról azt rútul tagadja,
Isten *Afzszony*' nevét azzal néki adja.

ELÖL-JÁRO BESZÉD.

Nem csak a' jó erköltsökkel, 's más ditséretes szokásokkal tsinos, és minden dolgokat törvényes renden folytató Nemzetségek; sőt még a' paraszt, durva, 's fene népek-is, mint-egy titkos meg-egyezésből és köz akaratból, a' jó erköltsöknek nemes tulajdonságival virágzó, 's betses érdemekkel felruházott Afzszonyi nemes Német, eleitől fogva mindenkor illendőül betsültek és tisztelték. És ki-is lehetne, az emberi nemzetben olly idegen, a' ki ezeket nem betsülne, 's érdemek szerént nem tisztelné? mert ha egyenes, és minden részre hajlás nélkül való ítéletet akarunk tenni; az Afzszonyi nemes nemben-is szembe-tünö-kepen szemlélhetjük, a' mi nemes emberi természetünknek tökéletességre ment mivóltát; és az emberiségnek tulajdoni abban-is szinte olly grádusban munkálodnak; a' jó elmének sok hasznos szüleményjei vagynak, mint szintén a' férjfiakban. Sőt sokan értelemmel, azoknál-is killyebb hatnak: sokan a' böltsességnek meg-tanulásának szerelme tüzével-is égnek; a' tudományokban sokra mennek; a' jó példa adásokkal ékeskednek, egy szóval: minden-féle virtusokra, olly alkalmasok,

mint szintén a' férjsiak; és azokkal, akár melly közönséges tanítói, Királyi és Császári széket-is meg-ékesíthetnek, a' mint mind ezeket a' hosszvas és meg-élemedet tapasztalás érsünkre-is bizonyítja. És így, a' nemes *Afszzyonyi Nem*, nem tsak az embereknek rendjekben, hanem, bé-illenek fokban, az okos, tanult és tudós embereknek szeregekbe; sőt vald-meg írgy és mardosó írgység! a' Királyi és Császári székekbe-is.

De sajnálni lehet valóban! hogy találtattak, sőt találtatnak most-is a' férjsi nem között olyvak, a' kik a' nemes és jó *Afszzyonyokat* szeretetlenül említik; és fokban, az igazságnak minden jussa ellen, azokat motskolják; sőt írásokkal-is közönségesen kissebbíteni nem átálják. Illyen nevezetesen egy nevezetlen könyvnek írója, a' ki minden balgatag igyekezetét arra fordította; hogy idétlen írásával, a' leg-jobb *Afszzyonyságokat*-is az emberi nevezetre méltatlanoknak lenni megmutassa.

Nem tzelom itt magamra venni, a' nemes *Afszzyonyi* rendnek, ezen vakmerő ítelet ellen való mentéseket; noha azoknak (értem a' nemes virtusokkal tetézett *Afszzyonyságokat*) mindenkor szíves tisztelőjök voltam: nem álhatom-meg mind-az-által, hogy azoknak mentségekre valamit ne szóljak.

A' mi azt illeti, hogy némelley, hiba fürkézésben éjjelt, 's napot együvé lévő emberek, az *Afszzyonyokat*, minden külömbség nélkül, még tsak emberi nevezetre sem méltóztatják, azokat, tsak

tsak az itt következő forotskák-is meg-tzáfolhatják:

„A' józan okosság világossan tanítja; a' „szemmel való minden-napi tapasztalás tsalhatatlanúl bizonyítja: hogy, valami tsak e' világra „a' születés vagy nemzés által bé-jön; a' „mind olyan forsú, olyan rendü, olyan nemü, „mü, olyan természetü, mint szintén az, a' mi „töl születik, vagy nemzettetik: „és így, az ember embert nemz vagy szül; nem ember, nem embert. Mert ki látott valaha bagolynak sólyom fjiát? Ha már a' nemes *Afszzyonyi* nem, nem ember, a'-mint a' fellyebb említett Író állítja; úgy ő maga-is, *Afszzyony* embertöl születtetvén vagy származván, bizonyosan nem ember leszen. Talám az illy emberek, a' kik az *Afszzyonyi* nem^s *Nemet* tsak állatnak tartják, bé-tekintettek a' *Teremtésről* írt könyvnek első részének 27-dik versébe, holott a' szent író ezt mondgya: *Teremté* az embert az Isten férfiúvá és *Afszzyonyi* állattá: de azzal, hogy a' bölts *Teremtő* az *Afszzyonyt* állatnak nevezi, nem fosztja ám meg azt az emberiségtöl; sem az emberi nevezetet arról le nem vonya: hanem ezzel tsak a' jelentetik; hogy az az ember, a' ki az Istentöl teremtetett, két nemü; az az, férjsi, férjsiné, vagy ember, emberné. Es ez az nembéli külömbség, minden teremtett és érzékenységgel bíró állatok, sőt, a' természet vizsgálók értelmek szerént, még a' füvek és plánták között-is meg-vagyon, ez az értelme te-

hát azon 'Sidó szónak-is, mellyel a' férjfi és Aszszony neveztetik, t. i. a' neveztetik ifch, az az férjfi, vagy ember, e' pedig ifcha, az az férjfiné, vagy emberné. E' szerént-is, ha az olly emberek a' férjfiakról, az emberi nevet le-nem vonhatják; szükséges következés, hogy az Aszszonyokról sem: mert az ifch embert, az ifcha embernéét tészén. Tsak galamb, a' hím galambnak társa, szintén úgy, mint maga a' hím galamb: vagy ha tudnék tisztább, szelídebb és szebb madarat e' világon; ahoz hasonlitanám a' jó Aszszonyokat! De mondom, maga a' bölts Teremtő sem fosztotta-meg az Aszszonyi nemes Nemet az emberi nevezetől; és tovább kell vala menni a' fenn említett Móses' könyvének olvasásában, avagy tsak a' második résznek 23-dik verséig, holott-is mindgyárt ezt láthatták volna: és neveztetik Aszszony embernek, mert férjfi embertől vétettetett; ugyan az ötödik résznek második versében, mind a' férjfi, mind az Aszszony neveztetnek embernek. Azon 23-dik versből, azt-is láthatták volna az Aszszonyokat motskoló emberek: monda Adám, immár találtam hozzám hasonló társat, ki az én tsontomból és testemből való. Ládd-e, az Aszszonyokat óltsárló! Adám, Evát, magához hasonlónak mondgya; társának mondgya; az ő testéből valónak mondgya; ha tehát Adámot, embernek lenni nem tagadod, úgy Evát sem tagadhatod: mert Adámmal egy, az ő tsontjából és testéből való; és az emberiségre nézve ahoz hasonló: mivel minden

den dolog ahoz hasonló, a' miből vagyon. Sőt, ha a' dolgot fel-nyitabb szemmel vizsgáljuk; azt lehet ítélni; hogy Éva formáltatására nézve, még nemesebb volt az ő férjénél: mert ez, a' földnek porából, a' pedig Adámnak, már a' földből emberre formáltatott részéből, az az, az ő oldala tsontjából formáltatott. Mind ezeknél nagyobb, méltóságosabb, ditsőségesebb, és az Aszszonyi nemes Nemnek ditséretére szolgálóbb az; hogy a' férjfiat soha nem esmért, tiszta és szeplötelen szűztől, a' Böldegságos Szüz Máriától születeték e' világ meg-tartója: hadd legyen hát e' részben-is az Aszszonyi nemé a' pálmá!

Helytelenség abban-is ki-fogást tenni némelyeknek; hogy az Aszszonyokban sok szembetünő Hibák és fogyatkozások vagynak: mert azokban nintsen olly roszsz erköltsü, és olly hibás, mellynek pártját, a' férjfi nemben-is, épen azon fontban mértokban és formában nem találhatnál. Kleopátra dúja indúlatú volt, meg-vallom; de hogy Antonius, annak a' Latorságban épen társa ne lett volna, azt sem tagadom: Lais Aszszony Korintusban, Tais Athénásban orizátlanok voltak, a' História tanítja; de hogy ott szemtelen Pámfliusok-is voltak, azt-is bizonyítja. Vólt hajdan Rómának Flórája; de vólt, a' férjfiaknak gyalázatjokra, Nérója-is; vólt egy Sertés Helio gaballussa-is: Vóltak az Aszszonyok között-is hazájokat el-áruló Romildák; de vóltak a' férjfiak között-is, még pedig számosabb számmal 's hasonló hitetlen-

ségű Éneások és Antenorok. Legyenek továbbá az Afzszonyok között némelyek, a' magok ékesítésekben olly módtalanok, hogy, ha lehetne, még a' tsillagot-is magokra ruháznák, mint ama' nevezetes Római Uri Afzszony Paula Lollia, kinek tsak egyszeri testén lévő öltözete, kilentz-száz harmintz-hét ezer aranyokat érő vala; avagy mint Kleopátra Királyné, kinek két fülein függő két drága gyöngyei öt tonna a) aranyra betsültettek, vagy mint ama' Semirámis, kinek öltözeti Kintseinek, még az Itélet-is Arrt nem szabhat. De mondgyátok-meg Afzszonyokat gyalázok! mivel jobbak e' részben-is némely Férjsiak? Szeneka „férjsi létére, a' férjsiak ellen így „panaszolkodik. Minden jó erköltséket, tes- „tünknek ékesgetésével el-rontunk; az Afz- „szonyok tzifrálkodásoknak mértéket meg-halad- „juk: mi férjsiak, olyan öltözetekbe öltözünk, „mellyek bestelen személyekhez illenek; és a' „mellyeket a' tisztességes Afzszonyok magokra „nem vennének. „Ama' bolond Néró, Pogány Római Császárs, többször öltözött ezüstbe, arany- ba, és tsupa drága kövekbe, mint selyembe vagy bársonyba; és egyszer reá vett ruháját, ámbár melly drága lett légyen-is az, kétszer magára nem vette. Az ilyenekben vagyon-e hát a' férjsiúi Nemnek, az Afzszonyok' betsületeket el-tapo-
só-

(a) Az az, hét-száz ötven ezer Magyar-forint egy tonna ezt lezakasztván füléről, Etzetben el-olvasztotta, 's Antoniusra köljönte: öt tonna arany hát 750000 forint.

só méltósága? Ha továbbá az Afzszonyok a' vendégség lizerzésben-is olly pompások; hogy afztali készületeket, a' természetnek kintses Háza-is drágasággal alig gyözze; de mivel jobbak e' részben-is a' Férjsiak? Semmivel, söt ezek veztegetéssel, torkossággal, telhetetlenséggel, ezer grádu-sokkal az Afzszonyokat fellyül haladják. Mert ha a' Nínus' feleségének huszonöt ezer forintokat érő tsészjét tsudáljuk; a' Vitellius', ugyan huszonöt ezer arany árrú vatsoráló egy Tálát fokkal méltóbban kárhoztatjuk: nem különben Helioga ballust, kinek rend-szerént-való minden vatsorája hetven ezer aranyokba-is került. Hajdan Lukullus, tsak egy magános, és minden méltóságon kívül való ember vala; még-is midön a' többek között, egy különös mulató házában ebédel vagy vatsorál vala; mindenkor öt ezer aranyokba ké-szült-fel ebédje, vagy vatsorája. Azt-is vetik a' szegény Afzszonyok' szemére, hogy mérgesek, hamar fel-lobbanók mint a' puska por, mordok, zörgök, sémbesek, mint hajdan Xantippé szüntelen morga Sokrates férjére; de nem találhatni e' még most-is a' Férjsiak között-is fok Buziriseket? (b) a' magok terhes Feleségeiket-is meg-ölo bolond Nérókat?

De abban hagyom már a' Férjsiak között való tromfolást, tudván azt, hogy minden öfzve hasonlítás gyűlölséges: hanem, mint-hog tsak e-gyedül a' szép virtus nemesíti-meg valóban mind a'

(b) Egyiptomi kegyetlen Király volt.

a' férfiu, mind az Afzsonyi Nemet; illendő hogy az Afzsonyoknak virtusaikat, mellyekkel ok szintén a' természet kezdetétől, és az emberi társaságnak böltsőjétől fogva, szintén úgy virágoztak sokan, mint a' Férfiak, közönségesen emlegessem, azoknak örök emlékezetekre, és az Afzsonyi Nemet bötsmöllo Emberek szájaiknak bédugására. Ha felnyílt szemekkel azokat a' virtusokat megtekintjük; nem találunk oly időt, sem a' világi dolgok folyásoknak oly környül-állást nem látunk, mellyeknek mivóttokhoz képest, az Afzsonyi virtus-is ki-ne tündöklött volna. Márs, a' hadakozásnak Istene ütközetre trombitát sívat, az Afzsonyi nemes virtus előbb állván, vagy fegyverrel, vagy észszel, a' mint az alkalmazosság magával hozta, a' hadakozást vagy folytatta, mint néhai Stzithiai ditsó eleinkkel Sógorságos Amazonoknak, és azoknak Királynőjök Penteseleának példájok világosan mutatja; vagy azt megakadályozta: békesség volt, az Afzsonyi nemes virtus kormányra ült, és a' dolgoknak folyásokat, 's hajójainak vitorbút, az okosság szeleivel lobogtatván, kivánt partra vezérelte. A' keresztényi vallásért, üldöztetést, tömlöztöt, tüzet, kínzást, és végre szörnyü halált kellett szenvedni; ki-keltek ezek a' gyenge edények-is; és mind azokat, az Istenért, 's az Isten segedelme által el-is szenvedték. Szemirámisnak kardja oly nagy vala, hogy annak markolatját, ötvenszer száz ezer ember markolta-meg; oly széles volt, hogy egész

egész Asiat bélepte; oly hosszú volt, hogy szinte Indiákba bé-ért-vala. Tomiris, a' Stzithák Királynőjök, midön Czirust, három-száz ezerekből álló taborával le-vágtá; fejét-is egy vérrrel megtöltött tömlözbe bé-vetette, ezt mondván: Czire vérrrel jól lakját, mint-hogy azt szomjúhoztál. Judit Afzsony, Holofernesnek, az Assíriai ropant tábor fő-hadi-vezérének vagy Generálissának fejét-vette; mellyik Akhillesnek, mellyik Hektornak kezébe tett-vólna a' kard nagyobb tsapást, és a' tsapással nagyobb hasznot? midön az egész Sidó népnek, e' két tsapással győzedelmet szerze Judit Afzsony, meg-mutatta valójában, mennyire mehessen, és mit tehessen az Afzsonyi vitéség, amaz Európai harmadik Szemirámis, Ersebet Angliai szüz Király Afzsony, a' midön a' Spanyol Királynak második Filepnek, mint-egy győzhetetlenséggel kevélykedő hajói seregét szálllyelverte, 's a' tengerbe merítette. Ezt íratta t. 1. az említett Király kevélységből a' maga hadakozó Hajóira: Hispano discas subdere colla jugo, az az Tanúljad hordozni a' Spanyolnak jármát. De ugyan Ersebet-is ezt íratta a' maga hajóira: Fæmineo, discas subdere colla jugo: az az Tanúljad hordozni az Afzsonyi jármát. Ennek az Ersebet Szüz Király Afzsonynak 45. esztendői uralkodása alatt, Angliának arany napjait, hólta után pedig 17-dik Jakab Király alatt; ugyan annak hanyatlását egy haza-fi így emlegeti: Rex erat Elifabeth, nunc est Regina Jacobus, az az:

Király volt Ersébet, Jakab tsak Királyné. Ekkor tellyesedett ám bó, a' mit hajdan Homerus monda: Minerva Isten Afzszony, Mársot, a' hadakozásnak Istenét, a' földre tsapta.

Hajdan. Német Országban-is, az Afzszony népek, szinte úgy fegyvert viseltek, mint a' Férfiak, 's szinte úgy az Ellenséggel vitézi módon meghartzoltak: sőt a' Leányoknak addig férjhez menni szabad sem vólt, még tulajdon kezeivel, a' hartzon ellenséget nem ölt vólna. Jóvius nevezetű Író azt írja (c) a' 26-dik könyvében, a' Magyar Afzszonyok' örök ditséretére: hogy midőn a' Török Székesfejérvárát ostromlották, egy Magyar Afzszony, egy Kaszál, két Töröknek egy tsapással fejeket vette: midőn Egretist, egy Memhet nevezetű Basa, 1552-dik esztendőben megfájlotta, egy ifjú Afzszony, édes Anyával együtt, a' bástyán forgolódván Férje körül, és az Úra, halálos sebbe esvén, monda az Anya a' Leányának: Ier Leányom! temessük-el az Uradat. Erre az ifjú Afzszony azt mondá: nints most ideje a' temetésnek; hanem meghólt Urának fegyverét ragadván, kedves Ura haláldt, három Töröknek megölésekkel torolta-meg. Ezekután az Afzszonyi vitéségek után tegyük az Országoló méltóságot, és az Országokat igazgató okosságot. Sok Afzszonyok nagy ditsérettel viselték ezt-is; sokan, sok országot, böltsen és okosan igaz-

(c) Lásd a' Fejedelmek' serkentő óráját.

igazgattak, 's még ma-is igazgatnak. Méltó az emlékezetre Débora, a' ki az Izraelt sok időkig nagy kegyességgel, és hasonló igazsággal 's okossággal kormányozta. (d) Semirámis, amaz első Monárkiát, nagy és épen férjstüi okossággal igazgatta; Artemisia, Mausolusnak felesége úgy uralkodott Káriában, hogy annak, mind igazgató okosságát, mind pompás Királyi ditsőségét, mind pedig a' Görögök ellen viselt dolgait, a' Historiák ma-is ditsérettel és tsudálkozással emlegetik. Mikor mentek Dániának hajói-is vígabbán és szerentsébben, mint midőn Margaréta ült azoknak kormányaikon? mikor vólt mi nemes magyar Hazánk-is hoszszabb békességben, mint ditsőségesen negyven esztendőig uralkodott Mária Terésia Király Afzszonyunk idejében? mellyik Czár igazgatta a' Muszka Birodalmat böltsébben, szerentsébben, mint a' mostán uralkodó Czárné 11-dik Katalin már 31. esztendőtől fogva? mellyik szerzett az Afzszonyi Nemnek halhatatlanabb nemességet és ditséretet, mint ez a' Fejedelmi virtusokkal tündöklöt, és rész szerént, most-is tündöklő két Afzszonyosság? és a' leg-szebb, leg-kedvesebb 's leg-nemesebb Afzszonyosságok között, kik felségeskedtek jobban ezeknél? annyira, hogy méltán és ugyan valóban reájok ruházhatjuk ezt a' ditsérvet:

Míg

(d) Birák 4. Réfz.

Még két erős farkán fordul az öblös Ég.

Még az Egen, amaz ólthatatlan, tűz ég.

Még a' fagyos tengert borítja a' sík jég ;

Ezeknek hírekben, mind addig nem lesz vég.

Meg-esmérté hajdan Didótól ama' híres Aszszonyiságtól építettett Kártágó Várossa-is az Aszszonyi Nemnek, az igazgatásra való alkalmas voltát, önként meg-vallván azt ; hogy mindenkor többre ment-légyen az Aszszonyok' elnéjéekkel, mint sem a' Vitéz Férjfiaknak fegyverekkel : azért is a' Tanátsnak rendelése szerént, ő nálok a' Férjfiak az útszákon, az Aszszonyok előtt, az útról ki-tértenek. Látzedémon' Várossa-is olly hiszemben vala ; hogy szinte olly szükségesek, a' Közönseges Társaságnak boldogútságra, az Aszszonyok, mint az okos Fővezérek a' hadaknak igazgatásokra : melly szerént ; a' midőn a' Hazának dolgairól tanátskoztak a' férjfiak, vélek együtt az Aszszonyi Személyek-is széket ültek ; és mindenre, egyenlőül és egy-aránt voksolták. Az illy Aszszonyi virtusokból lett ; hogy a' hajdani böltsebb Pogányok-is, a' jövendő Sibillákat Aszszonyi nemnek lépe alatt tisztelték, Pallást a' böltességg Isten Aszszonyának, Júnót az Országoknak, gazdaságoknak előlülőjének ; Czérest a' Veteményeknek, Vénust a' szeretetnek, Diánát a' vadászatnak 's a' t. Istenneikké rendelték : azt akarván mind ezekkel jelenteni ; hogy az Aszszonyokban-is az előre mefjsze látó, és még a' jövendő kétséges ki-

kimenetelü dolgokról-is ítélhető okosságot meg-esmérték és illendőül meg-betsülték. Hazájokhoz is szinte olly nagy hűséggel viseltetik az Aszszonyi nemes Nem, mint szintén a' Férjfiúi. Kártágó Várossának jó Aszszonyai, kenderjek nem lévén, a' magok hajjaikból tsináltattak a' hadakozó-hajókhoz meg-kivántatandó köteleket. Ó példa nélkül való nemes példa ! Az Aszszonyi Nemnek leg-főbb testi ékessége a' hajban áll ; ime ezek nem gondolnak a' titholtatni szokott kopaszszággal-is ; minden ékességeket Hazájoknak meg-tartásában helyheztetik ! Romának-is hajdan kintses tárházát a' terhes hadakozások tellyességgel kifogyasztván, a' nemes Aszszonyok ugyan vetélkedtek ; hogy fülön-függőjeiket, gyöngyeiket, arany, és ezüst Lántzaikat nyakaikról, drága köves boglárjaikat melyeikről, arany peretzeiket karjaikról, egy szóval : minden-féle Aszszonyi ékességeiket Hazájok' felségéltésére, és a' hadakozásnak folytatására ajándékul a' Római Tanátsshoz önként fel-hordják. Avagy az illy példátlan, és szembe-tünő hűségekkel a' Római nemes Aszszonyok az egész világon akkor, 's azután-is élt, még most is élő Aszszonyi Nemnek nem világ' végezetéig tartó dítsősséget szereztek e'?

Említsek e' olly Aszszonyiságokat, kiknek magos Tudományjok ezen Nemnek méltóságát, és dítsősségét szintén a' felleges égig fel-tornyozta ? az áldott természet e' részben-is az Aszszonyokat, minden-féle tisztességesebb tudományoknak gya-

korlására, és a' külömb-féle nyelveknek meg-tanulására-is egyenlően a' Férfiakkal, alkalmaztossokká tette. Ha régi vers-szerző *Aszszonyokat* kívánsz látni, bávelkedett ezekkel hajdan Görög-Ország; kik közül sokan, észszel tellyes írásaiikkal, még e' máii tudósoknál-is kedvet lelnek, u. m. Erinna, Mirtis, Korinna, Praksilla 's a' t. *Ama* hatalmas, és mennydörgő Görög orátornak Periklesnek, egy Aspásia tudós *Aszszony* volt tanítója: a' bölts Plátó a' Görögök és, egyéb nemzetsegek között-is melly nagy méltóságú ember volt? az egész világ előtt nyilván vagon; és ez a' Plátó, Isteni nagy elméjünek-is nevezetett a' *Deák*októl. Ennek voltak két *Aszszony* tanítványai, u. m. Láfénia, és Aksiotéa: amaz éles, és mély elméjü, e' pedig nagy és tsudálatos emlékezetü volt, annyira, hogy Plátonak egész *Akadémiájában* ezekhez hasonlók nem találattak: Aristippusnak, a' bölts Sokrátés tanítványának is vala egy Arété nevezetü *Leánya*, a' ki mint a' *Dedk*, mint a' Görög tudományban olly tudós és bölts volt, hogy az ötet halgatók azt ítélték felöle, hogy az *Attya* lelke ment-vólna beléje, a' mint-hogy írtt-is negyven hasznos hünyveket, u. m. a' gyermekek' nevelésekről; az *Athéns-belieknek* hadakozásokról; a' méhekről 's a' t. Söt az *Attya* halála után az *Akadémiában* a' közönséges tanítóii széket-is el-nyerte. Ennek nyomdokát követte Római Polgár Mesternek Silla nevezetü *Leánya*; ez-is közönségesen az *Oskoldákban* *deáku*, és *Görö-*

rögül tanított. Szült még Róma továbbá tiszta életü Kornéliákat, és Hortensiákat, 's olly sok számú tudós *Aszszonyokat*, kik mérészlettek vólna Görög-Országgal, mint akkor a' tudományoknak fészkével, vételkedni. Az ó, és új testámentomban pedig még *Prófeta* *Aszszonyok*-is voltak, u. m. *Mária* a' *Móses* nényye, *Débora*, *Hulda*, és *Anna* *Aszszonyok*, *Filep* *Apostolnak*-is *Proféta* *Leányai*. Ha pedig e' mi időkhöz közelebb járunk; a' tudós *Aszszonyok*nak egész *Seregére* találunk. O melly szépek a' tudós *Aszszonyok*nak *seregében* ama' nevezetes három *Annák*! Szép *Anna* *Komnéna*, édes *Attyának* *Aleksius* *Császár*nak viselt *dolgairól* írt 15. *könyveivel*; szép ama' *Belgyiumnak* fényes *tsillaga*, *Anna* *Schurmannia*, mint a' sok külömb-külob-féle nyelveknek, még a' *Sidónak*, és *Görögnek*-is, mind a' festő, és metsző *mesterségeknek* tudásával, mint pedig a' tudós világot gazdagító sok féle *írásával*, a' *Papokkal*, és leg-híresebb *Prófessorokkal* volt levelezéseiről. Leg-szebb pedig ama' *Salmúriai* *Prófessornak* *Tanakvil*lus *Fábernek* *Annája*, kinek széles eszén most-is a' tudósok nemindmü örvendező bámúlással tsudálkoznak. Ez az idő-is, a' mellyben élünk, nem olly meddő, 's nem olly ritkák e' mi két magyar *kazánkban*-is a' tanult, és tudós *Aszszonyok*, mint a' *fekete* *hattyúk*, vagy a' *fejér* *tsókkák*. Vagnak sokan, kik a' tudománynak tsak egy lótnyi *valóságát*-is nagyobbra *betsüllik*, a' fényes *arany*nak

val töröltte-el; vagynak fok, magok férjeiken kívül, más férjsiakknak még csak lehelleteket sem esmérő Biliák.

Azért-is, drága kegyes Afzszonyságok! az emberi társaságban a' fellyebb meg-írt nemesség-tek fényességével továbbra-is ragyogjatok, kivált kegyességgel az Isten eránt; házaikban férjeitekhez minden gyanúságtól távul járó tisztasággal; minden dolgaitokban pedig semmi rövidséget nem szenvedő gondossággal forgolódjatok. Elhalgatom már kedves Afzszonyi nép! a' ti virtusaitoknak több részeit; és a' jó Afzszonyoknak Lajstromokból többeket nem-is említek: mert ha gyöngy pennámmal mindeneiket le-írni akarnék, arra tellyességgel elégtelen vólnék; és ahhoz hasonló lennék, a' ki gondolatlan elméjével, vagy a' Hibla mezején a' méheket, vagy a' Flóra' kertében a' virágokat, mind számba venni kívánná.

Tsak ezt mondom hát a' természetűtől, ama' jó édes Anyától külömb-külob-m-féle dolgokra adatott drága tálentomaitoknak, 's mind eddig lett írásomnak summájául az Afzszony nemes nemnek ditséretére; az írgy, és rágalmazó nyelvek által arra ruházottak illetlen 's méltatlan mottokoknak, az igazságnak Spongyiájával lejendő eltárlására:

- „ Szép az égnek bóltján tsillagok' lámpása,
 „ Azoknak kedv szerző vidám mosolygása,
 „ Kissebb, 's nagyobb tüzzel égő ragyogása,
 „ 'S örök törvény szerént el-tzélzott állása.
 „ Szép Vesta föld' hátán termett virágokkal,
 „ Azoknak szájokból lehellett szagokkal,
 „ Smaragdot követő zoldellő ágakkal,
 „ 'S kintses tárházában fénylő gyémántokkal.
 „ Szép Márs tábora-is deli vitézekkel,
 „ Orofzlán szíveket viselő mellyekkel,
 „ Ezer halált hozó vad Akhillesekkal,
 „ 'S poklot fel-prédáló mord Herkulessekkal,
 „ De mássát nem leled a' hibátlan szépnek,
 „ Hanem seregében az Afzszonyi népnek,
 „ E' példája ama' tökéletes képnek,
 „ Mellyet a' Virtusok tettek szépnek 's épnek.
 „ Szép eredete-is, mint látjuk, Évából
 „ Formálta az Isten, nem a' föld' sárjából,
 „ Hanem a' szép ember' ódala tsontjából,
 „ 'S szép Afzszony lett az illy szép matériából.
 „ Az Afzszony' szépségét Adám-is nagyolta,
 „ Mihelyt látta, mingyárt magához tsatolta,
 „ Szeretjük az Afzszonyt mi-is mind-azólta,
 „ Nem-is ember, ki azt valaha rútolta.
 „ Kérkedj Férfiú Nem! Mársal, és Palláfsal,
 „ Temérdek népeken fekvő országlással,
 „ Szívet zablán hordó ékesen szóllással,
 „ Vagy e' virtusoddal, vagy pediglen mással.

fontos nehézségü sulyosságánál; 's a' gyakor olvasással annyira mennek, hogy a' nagy és tudós férjfiakkal-is szembe szállni mérészenek. Lórándfi Susanna a' múlt századnak elején élt, nagy kegyességü, és szép tudományü Fejedelem Aszszony vala, a' ki, nem csak mások' munkájikat bocsátotta világra; de írt maga-is illy titulus alatt: Móses, és a' Próféták; Petróczi Katalin írta a' 12. liljomokat; Dániel Polikséna amaz Erdélyi Fénix, még ifjú korában, sok féle nyelveket magáévá tett, 's könyveket fordított; Betlen Katalin Aszszonyságnak sok féle hasznos könyvekkel rakott könyves-háza-is volt, ezen folyó században; ez írta a' bujdosásnak emlékezet kövét, és a' Védelmező paist. Elete pedig, mások előtt példa, és világos tükör volt; udvara mint egy jól rendelt Klastrom.

A' tiszta tudománynak azt a' hasznát vették az Aszszonyságok, és szüzek még hajdan-is a' kerefztyénségnek kezdetében, mikor sokan a' Kristusért, a' Kerefztyén vallásért szenvedtek. Azokban az időkben a' nagy lelkűség, bátorság, hűség, az igaz hitben való állhatatosság, ő bennek szinte olyan nagy mértékben tündöklött, mint a' férjfiakban; sőt másokat-is a' Kristus' hitében való állhatatos meg-maradásra serkengettek 's példájokkal tanítottak-is. (e) Egy Czésárai Julitta

(e) Lásd ezekről: Iréneust, Laktántziust, Ambrósziust 's a' t.

litta nevezetü kerefztyén özvegy Mártir Aszszonyról azt írja ugyan azon Városnak a' 4-dik században élt Püspökje Basilius: hogy midőn az említett Julitta a' kerefztyén vallásért halálra vitetett, a' maga Aszszonyi nemét illy nemes ditsekedéssel bátorította: „Legyünk mi-is állhatatosok ó Aszszonyok! mivel mi-is úgy, mint a' férjfiak, az „Istennek képeire teremtettünk; szinte úgy meg- „tiszelt minket-is a' Teremtő azzal a' fő tisztes- „séggel, hogy a' virtusokra alkalmasok lennénk; „és ez nem tsuda: mert a' férjfiaknak mindenek- „ben testvéreik vagyunk, „

Meg-vagyon végezetre a' nemes Aszszonyi nemben az Angyali természetnek ama' tüzere-is, a' szüzesség, és a' fedhetetlen életnek tisztasága; meg-vagyon ama' leg-drágább, leg-szükségesebb ékesség, a' fzelídség, tsendesség, és kegyesség annyira, hogy valóban igaznak tarthatjuk e' részben-is ama' széles tudományü Grótzius szavát: Solent mulieres religiosiores esse, quam Viri: az Aszszonyok kegyesebbek a' férjfiaknál. Völzok, vagynak még ma-is Abrahámnak sok jó Sárái, szemsül Leányi, Isáknak tsendes Rebekái; vagynak sok buzgó Máriák, sok szüntelen könyörgő Annák, sok példás tisztaságú Susánnák. Hajdan Kája, Tránkvinusnak Felesége-is olly fedhetetlen életü volt; hogy ő róla Romában a' tisztaságot szerető Aszszonyságok mind Kájáknak kívántak hívatatni; Lukrétzia, tisztaságának erőszakkból esett motskát, maga vérével, és halálá-

- „ Az Afzszony népnek-is vagyon Minervája ;
 „ Van Másák' nyelvével befzélhető szája ;
 „ Vólt kezében , van-is villogó szablája ,
 „ Élet, 's halált hozó Királyi páltzája.
 „ Mi szebb mint az Afzszony szüz magánossággal ?
 „ Nem ember , de Angyal talpig valósággal ;
 „ Férfjével-is szép az , 's páros tisztsággal ,
 „ Szép házi kormányon ülő okossággal.
 „ Légyen hát ez a' Nép illő betsületben ,
 „ Mind addig míg Férfji léfzen ez életben.
 „ Élünk véle , ő-is vélünk szeretetben ;
 „ Vefzszzen-el , ki kárt téfz ez igyekezetben.

Mit mondotok már Afzszonyokat gyalázok ?
 ennyi tanú-bizonyságoknak fellegeire ? ne átal-
 jatok-meg továbbra-is bal vélekedésekben : Sőt az
 ékesen szóllásnak hajdani Attyával Czitzeróval (f)
 valljátok-meg ; hogy valami tsak híres, nemes, és
 neves akár hol, 's akár kiben, mind annak, az
 okosabbak előtt illendő betsülete vagyon. Ari-
 stoteles a' böltsességnek tetején ült ; még-is a' vir-
 tusokkal fénylett nemes Afzszonyokat, ugyan a-
 zon voksal, mint a' Férfjiakat, halandó Istenek-
 nek nevezte. Tanúljatok ezeknek követésre méltó
 példájokról ; és meg-esmérvén ezen nemes Nemb-
 is az áldott természetnek drága ajándékait, Atzi-
 dáliussal erre fakadjatok : Úgy-úgy, drága Afz-
 szonyságok ! nem tsak emberek, hanem Angya-
 lok-is vagytok. En.

En-is ezen kis könyvetskét, az illy jó Afz-
 szonyságoknak számokra, német nyelvből magyar-
 ra, a' végre fordítottam ; hogy ebből, ha tsak
 valamit-is, házi dolgaiknak tsinosságára, és tisz-
 táságára szedegethessenek ; a' magyarság, a' mel-
 lyel írtam, szokásom szerént, igen együgyü, és
 világos : mert az illy kitsiny könyvhez, a' ma-
 gossan járó, és bujálkodó beszéd, nem-is illett. Ha
 miben, ezzel a' Közönségnek, de kivált az Afz-
 szonyságoknak szolgálhattam, az a' léfzen, a'
 mit szerensémnek fogok-tartani : ígérvén magamat
 arra ; hogy ha az Ur akarádja, és élek ; rövid idő
 múlva, A' Só Gazda nevezetü könyvnek fordítá-
 sával-is, Nemes Hazámnak szolgálni kész léfzek.

Debreczenben 1796-dik Esztendőben.

A' Fordító.

1.

*A' Lent, vagy kendert, széppé, pühává, lágygyé,
gyengévé, és fejérré tsindlni.*

Tölts vizet egy darab óltatlan mészre, és ugyan két annyi hamura, hagyd a' vizet egy éjtfzaka rajta állani; hogy abból erős lúg legyen; és azt ofztán tiftán szürd-le. A' lennel és kenderrel pedig így bánj: végy abból egy tele marokkal egy-szerre; kösd-meg a' két végét jól, valami madzaggal, hogy öfzve ne bomoljon; a' közepét pedig szélesítsd-ki, 's tedd valamely nagy üstbe, mellyben alól valami kevés szalma, azon fellyül pedig valami posztó légyen, mellyen a' lent vagy kendert terítsd vagy szélesítsd-el. (a) E' meg-lévén, ismét más rendbéli kender vagy lent, teríts az elsőre fellyül, és a' fenn írtt, és meg-szürt^t lúgot tölts ofztán az üstben

(a) Nem határozza-meg a' könyvnek szerzője, hogy az illy kender, vagy len, a' ki-áztatás vagy pedig a' tilolás után való légyen: azért ezt, a' fordító bizza az Aszfzonyságokra, úgy bánván azal, a' mint jobban ítélik a' dolgot.

ben lévő kenderre vagy lenre, hogy az üst te-
le legyen. Az után főzd erőssen mint-egy öt ó-
ráig. E' meg-lévén, vedd-ki osztán a' lent,
vagy kendert az üstből, és az napon meg-szá-
rasztván, újra főzzed két óráig tiszta kút vízben
's újra szárazd-meg a' napon. Ha pedig azt a-
karod, hogy a' lened, vagy kendered még-is
szébb legyen; tehát ezt a' meg-mondott módot,
két vagy három izben-is vedd-elöl. Midön osztán
az utolsó mosás után a' lened, vagy kende-
red jól meg-száradt; törd-meg, és tilold-meg jól;
az-után pedig, elsőben ugyan nagy, az-után
kissebb gerebennel gerebeld-meg. Így el-kézfít-
vén, igen szép fényes, puha, és fejeér fonalad lé-
fzen az olly lenből, és kenderből. Ha pedig en-
nél-is szébb lent; vagy kendert kívánl; tégy a'
fenn említett lúgba hamú sirt-is.

2.

A' fejeér Selyem fátyolt szépen meg-tisztítani.

Az illy színe hagyott fejeér fátyolt, egy éjt-
szaka áztasd-bé téjbe, mellybe vakarj Vénétziai
szappant, melly abban a' téjben el-olvadhafson,
és a' fátyolt által járhasa jól, 's minden mots-
kát a' fátyolnak ki-szívhasa: de nem kell ám
a' fátyolt kézzel dörgölni: mert a' fátyol úgy
szélllyel-menne. Az-után vedd-ki a' téjből, tölts
hideg vizet reá, 's itt-is vakarj szappant reá, és
hadd álljon újra egy éjtszaka a' vízben, az eléb-
bi mód szerént dögsölgetvén a' fátyolt. E' ké-

pen

pen bány mind addig véle, míg látod hogy
minden motsok ki-ment belöle; az-után tiszta
hideg vízen mind addig vondogáld által, míg
minden szappan le-mégyen róla; tégy az-után
egy kosárba valami tiszta ruhát, melly vala-
mennyre nedvesetske legyen; ezen a' kosáron
szélesítad-ki a' fátyolt jól, a' kosárt tedd egy
serpenyőre, mellyben legyen elegendő büdös-
kö. Az-után ezt a' kosárt a' fátyollal együtt
tedd egy désába, melly désát, három vagy
négy rétű ruhával fedd-bé: akkor gyútsd-meg a'
Serpenyőben lévő büdös követ, és tedd reá a'
kis kosárt a' fátyollal együtt; takard-bé, hogy
a' füst hadd járja jól által a' fátyolt; akkor vedd
ki a' fátyolt, olly fejeér léfzen mint a' hó. E'
meg-lévén főzz fejeér keményítöt, és a' fátyolt
szép egyenesen egy tiszta deszkára felzítad-ki,
's márts egy tiszta Spongyiát a' keményítöbe,
és azzal a' fátyolt nyomogasd a' deszkára: így
a' deszkán meg-száradván, a' fátyol szép fejeér
léfzen; ha deszkád nem vólna, teríthedd a' fá-
tyolt egy tiszta ruhára-is, és a' fátyolon fellyül-
is teríts egy más tiszta ruhát, 's az-után egy
melegetske téglázó vassal meg-száraszthatod. Ha
pedig a' fátyolon valami hojagotskák látszaná-
nak a' keményítötől, azokat egy nedves spon-
gyiával ki-húzogathadd.

3.

3.

A fekete síma fátyolt igen széppé tenni.

Végy a' keztyű, vagy pántlika-tsináloktól festéket, vagy feketétöt, mellyel a' fátyolt feds-meg, és a' kezdeddel veregesd-meg; az-után egy Spongyiával-is nyomogasd szép Símán egy deszkán, hogy azon szép Síma légyen: a' hol pedig hójagotskák pattogzanak rajta, azokat dörgöld-ki jól a' Spongyiával, és mennél hamarabb megszáraztván, szép tiszta fátyolod léfzen.

4.

A fekete fodor fátyolt ismét széppé tsindlnt.

Ha az ilyen fátyol poros, seperd-ki jól; 's áztasd-bé a' fellyebb említett keztyű-vagy pántlika tsinálók' festékekbe: az-után vedd-ki a' festékből, és mint a' ruhát szokták lapogasd-meg a' két tenyered között. És ha látod hogy már eléggé fekete, tekergesd-fel egy-aránt egy gömböjű vagy mangorló fára, 's szárazd-meg, vagy a' napon, vagy a' meleg kementzénél; illy mód-dal, újra szép fátyolod léfzen.

5.

A fonalat a' főzés által szép fejjé tenni.

Tölts-meg egy üstöt vízzel, abba tégy rozs korpát, 's hadd fővjön-meg jól; mosd-ki azon közben a' fonalat lúgban, az-után tiszta vízben, és jól ki-forgatván tedd az üstbe, töltsd a' korpás

pás vizet jó forron reá, hadd abban a' fonalat mind addig, míg látod hogy már halaván színű: az-után öntsd-ki azt, és tölts más vizet reá, kavargasd mind addig, míg a' fonál tiszta léfzen: akkor mosd-meg vízben szép tiszta. Az-után végy egy hordotskát, mellynek semmi feneke ne légyen, ennek az oldalát furkáld-meg hogy azon valamelly rudatskákat által botsáthass; ezekre a' rudatskákra vagy fogakra szélesítsd-ki a' fonalat szépen; tégy alol a' földre egy tserép tég-lát, és erre egy tserepet eleven szénnel, vess arra egy kevés bűdös követ, hogy annak füste a' fonalat hadd járja által lassan-lassan: a' füstölés közben pedig a' fonalat gyakran meg-forgasd, hogy a' füst mindenütt egy formán azt meg-járhassa: ha akarod hogy még-is fejé-
jébb légyen a' fonál, vethetsz több bűdös követ-is a' tüzre; a' fonál olztán a' bűdös könek füste által szép fejjé léfzen.

6.

Arany, és ezüst tsipkét, 's paszamántot ki-égetni.

Az e' féle tsipkét, vagy rojtot gömbölygesd jól öfzve, és tedd egy Serpenyőbe, ezt pedig eleven szénre, vagy tüzre, 's hadd tüzefedjen-meg jól a' Serpenyő; így a' tsipkének 's egyéb ilyen paszamántnak fonalai el-égnek: e' meg-lévén vedd-ki a' Serpenyőt a' tüzből, hadd hűljön-meg, 's akkor az olly tsipkét, vagy paszamántot dö-
göld

göld félyyel a' kezdeddel, azonnal az arany vagy ezüst el-válik belöle , 's mosd-ki vízben.

7.

A Selymet, vagy fonalat, a' régi font aranytól, vagy ezüstöl ki-égetés nélkül el-választani.

Tsinály előzőr jó erős lúgot, tser, vagy bikfa hamuból, 's tedd az arany vagy ezüsttsipkét, rojtot, sinórt, fonalat, és több e' félet egy erős váfzon 'Satskóba, hadd fővjön az említett lúggal együtt, mint-egy három, vagy négy órákig; fogod-tapafztalni, ha ugyan a' lúg elég erős vólt, hogy, a' Selyem egészfen ki-vált, és a' lúgtól meg-eméftödött, tsak egyedül az arany, vagy ezüst maradott-meg. Ha pedig még minden fonaltól meg-nem szabadúlt volna; tölts új lúgot reá, hadd fővjön tovább-is: ha pedig már minden Selyem szálak meg-eméftödtek, mosd-ki az aranyat, vagy ezüstöt tífztán meleg vízben, válafzd-el, a' talám még meg-maradott fonál, vagy tzérna szálakat töle, és szárazd-meg: és ez még jobb, mint a' ki-égetés: mert itt az ezüst, és arany sárgán marad, és mind az, a' mi meg-aranyozva vólt; azon fellyül, az illy munka által, nem-is apad úgy az ezüst és arany, mint a' ki-égetés által.

8.

8.

Damafzt, pántlikát, felyem botost vagy' harisnyát, tsiphét, és egyéb e' félet meg-tífztítani.

Végy eső, vagy hó vizet, és e' közé felényi ökör epét, és ugyan annyi közönséges szappant, ezzel mosd-ki az említett materiákat; az után végy egy kalán mézet és egy tojásnak a' fejérét, kenjed vele; az-után pedig mángorold-meg jól; meg-léfzen elébbeni fényessége és színe.

Vagy:

Lágyíts-meg egy krajtzár árrú dragántott, (b) a' vizet egészfen meg-szűrítvén; azon vöndáltal a' felyem és egyéb jófzágot vagy materiát és ez után terítsd-fel: ha meg-szárad tedd egy tífzta ruha közé, és téglázd meg, de nem igen meleg vassal.

9.

Az arany paszamántot meg-tífztítani.

Tégy matska méz gyantát (gummi lakkát) három lótot, sárkány vért, fél-nehézéket, sár-ga gyömbernek (kurkumé) a' gyökerét fél nehézéket, erős égett borba, hadd lágyúljanak benne jól meg: az-után töltsd-le a' vizet szép tífztán, és az egészfen veres léfzen. Ezzel kenegsd-

(b) Németül: *dragant*, deákul: *tragacanthum*, magyarúl tsak egy tövis kóró, mellynek gyantája vagon.

C

gesd-bé egy kis-szörből való etsetskével a' pafszamántokat, mellyek meg-rosdásodtak; az-után hordozz egy tüzes vasalót felette, de úgy hogy a' pafszamántot ne érje, hanem azt csak meg-melegítse; azonnal a' pafszamántok szépek lesznek. Ezen módon bánhatz a' himmel varrott munkákkal-is; ha pedig a' ruháról le-fzedett gombjaid vagynak; azokat dugd egy állába, kend-bé a' fenn említettekkel, tartsd a' pár tűz felibe távolyka, még meg-fzáradnak, és ezen módon a' gombjaid-is szépek lesznek.

10.

Az ezüst pafszamántot, vagy himmel varrott munkát, újra fejérré és széppé tenni.

Az alábastrom követ tüzesítsd-meg erőssen pár tűznél, vedd-ki olfztán egy fogóval a' tűzből és óltsd-el közönséges pálinka', vagy égett borban; ez által, az a' kö lifzté lesz (szélllyel el-mégyen). Ebbe a' lifzté vált köbe, márt az ember egy ruhátskát, 's azzal a' rosdás pafszamántot vagy tsipkét meg-veregeti és egy bárszony borostátskával meg-borostálja, és a' tűz felibe tartván valamennyire meg-füstöli, 's ezen módon az említett pafszamántok és tsipkék, fejérek, tiszták és szépek lesznek.

11.

11.

Az aranyat, és ezüstöt ki-fözni, hogy annak újra szép színe legyen.

Törd-meg a' bor-követ; tölts arra ember vizelletet; és abban főzd-meg az aranyat vagy ezüstöt: ez által szép aranyod és ezüstöd lesz.

12.

A fele arany és fele ezüst tsipkét meg-tisztítani.

Végy egy borostát vagy darab ruhátskát, akár púha bőrt, vagy irhát, és dörgöld azzal a' tsipkét, vagy rojtot csak lágy-meleg mondo-la korpával egy fejérlen ruhán.

13.

Az ezüst edényeket szépen meg-tisztítani és fényesíteni.

Olvasd-el a' timsót erős lúgban; hányd-le a' tajtékját; az-után tégy szappant belé; az-után egy kis gyenge len ruhátskával mosogasd azzal, vagy abból, az edényeket: szép tiszták és fényesek lesznek.

14.

Mindenféle aranyból, ezüstből font, himmel varrott meg-rosdásodott tsipkéket, sinórokat, és egyéb e' féleket meg-tisztítani.

Törj-öfzve egy darab tizta sárga büdös-követ, két annyi Velentzei sárga vagy fejér föld-

C 2

del

del (c) ezeket egy Síma dörسلő kövön, menél apróbra lehet dörسلgesd égett borsal porrá; e' meg-lévén Izárazd-meg, 's az-után újra törd porrá; és egy fátyolon vagy sűrű tífza szítán szítáld-által. Akkor végy egy lágy szörből való borostátskát; ütögesd azt, az említett porba szárazon, és dörسلgesd lágyan az e' féle elzökökre, előre 's hátra, tsak hogy ne igen keményen légyen a' dörسلgetés: mert úgy az aranyból vagy ezüstből a' dörسلés által sok lemenne. Fogod tapasztalni, hogy ez által, a' fenn említett dolgok szép fényesek lesznek.

Vagy:

Tsinály tífztán meg-higgadt lúgot, végy egy Spongyiát, ezt mártsd abba, kend-bé azt jól szappannal-is; nyomogasd az-után azon Spongyiával, a' meg-rosdásodott aranyt, melly által a' szappan tajtékozni-fog, 's ugyan ez által a' szennyet és motskot ki-vehedd, annyira, hogy újra, szép és tündöklő léfzen, az aranyal, vagy hímmel varrott munka. De vígyázz azonban; hogy a' tsipkét nem egy máson dörسلöld, sem a' Spongyiát rajta, nem előre 's hátra hordozd: mert úgy az arany meg-is kopik, meg-is fejéredik. Ezen módon már tífza és fényes lévén

az

(c) *Trippel* németül, ezzel szokták a' katonák fegyvereiket, fényesíteni; ezzel élnek az Ötvösök-is, darabokban árulják a' kalmárok.

az olly dolog, veregesd-ki egy tífza ruha között, hogy a' mennyire lehet, száradjon-meg. Az után takargasd azt egy másik gyenge ruhátskába, és tedd hamarjába egy meleg kementzére, hogy azon egézfzen meg-száradjon: mert ha valami kevés nedvesség maradna benne, rövid idő alatt újra meg-rosdásodna. Ha pedig az arany néhol le-dörسلöddött róla; áztass egy kevés matska méz gyantát, vagy *Gummit*, és egy kis Sáfrányt hideg vízben éjtízakára; ebbe mártsd egy kis Spongyiát 's azzal ütögesd-meg a' helyét, a' hol az arany le-dörسلöddött vagy kopott volna, hadd száradjon-meg: akkor újra végy egy más áztatott *Gummit*, a' melly az elsőnél sűrűbb vagy vastagabb, 's ezzel add-meg a' fényét, hasonló léfzen az-után a' többihez. Ha pedig az arany valamire fel van varva, és azt mosni nem lehetne; akkor tsak végy száraz kenyeret, mellyet akkor vettek-ki a' kementzéből, és még meleg, azt vágd-ketté, 's nyomd azt a' kenyeret melegen a' varrott aranyra, tartsd rajta még meg-hül; 's az-után más meleg kenyérral újítsad, mind addig, még szép tündöklő és fényes léfzen: de reá vígyázz, hogy a' kenyérral előre 's hátra ne dörسلögesd.